

*Univerzita Karlova Praha
Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy*

Posudek vedoucího bakalářské práce

Vedoucí práce: Mgr. Viktor Čech

Oponent práce: Prof. PhDr. Ladislav Daniel, Ph.D.

Autorka práce: Štěpánka Koblížková

Katedra: KVV **Obor:** Pedagogika - Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Název práce: Akt - Ženský akt ve výtvarném umění

Štěpánka Koblížková si zvolila za téma své bakalářské práce velice výrazné a v rámci pedagogiky do jisté míry i provokativní téma. Otázka ženského aktu, jeho role v historii umění i širší kultury, je na jednu stranu v rámci konzervativní návaznosti na akademizovanou tradici posledních staletí výuky i interpretace výtvarného umění něčím od reálných životních otázek sexuality, genderových otázek a „nevhodné“ smyslnosti zcela distancovaným. Svůj podíl na tom jistě má i řada aspektů moderní vizuální kultury, a to jak muzeálně kanonizované estetické modely modernismu 19. a 20. století, tak i od něj separovaná masová a konzumní vizuální kultura, která většinu oněch „erotických“ a podobných funkcí postupně od výtvarného umění přebrala.

I proto je zpětný pohled do dějin umění na toto téma minimálně od 60. let 20. století jakýmsi bitevním polem, a to nejen pro oblast teorie a dějin umění, ale i pro aktivní umělce, vyrovnávající se často s řadou konvencí a politik s ním spojených. Právě na tento proud myšlení, vycházející hlavně z amerického feministického bádání a také širší perspektivy vizuálních studií, chápající téma ženského aktu v nejen výtvarných, ale i širších kulturně-společenských souvislostech, navazuje ve své bakalářské práci i Štěpánka Koblížková.

Téma na vybraných příkladech sleduje chronologicky od Věstonické venuše až k současné umělecké tvorbě, ale také směrem k aspektům role nahého ženského těla v současné masové vizuální kultuře. Na formát bakalářské práce si autorka zvolila velmi obsáhlé téma i velice komplexní pojetí. Rozbor jednotlivých příkladů z dějin umění jí neslouží jen k pouhé kategorizaci, ale vždy přistupuje i k zajímavému rozboru, přispívající kousek po kousku k širšímu obrazu toho, co i dnes ženská nahota v kultuře ztělesňuje. Co se využité literatury týče, lze ocenit její široký výběr, který není limitovaný jen několika málo zdroji (jak tomu často u bakalářských prací bývá). V případě staršího umění by z čistě umělecko-historického odborného hlediska možná bylo vhodnější využít aktuálnější přehledové publikace, nicméně v případě více „teoreticky“ zaměřené literatury, reflektující probíranou tematiku, je zajímavá kombinace starší literatury stavějící na klasickém „mužském“ estetizujícím pohledu a aktuálnějších a polemičtějších textů (Linda Nochlin a další), reflektující zmiňované feministické otázky. I když bychom jistě rádi někdy prožívali Dějiny umění jen jako čisté a univerzální příběhy rozvoje estetického citění a kreativity lidského pokolení,

právě autorčin přístup čtenáři pomáhá názorně odhalit onu dvojznačnost historické role vizuální kultury, stojící mezi svobodou vyjádření a řadou dobových kulturních, genderových, náboženských a dalších determinant, jejichž stín vždy nezmizel s historickým vývojem, ale jeho ozvěna stále doprovází i ona díla, visící dnes jinak často v sanitárně zdánlivě „ideologicky“ neutrálních muzejních halách.

I když je na autorčině psaní cítit jistá „prudkost“ s níž pod časovým tlakem „projíždí“ jednotlivými epizodami a tématy, kde by někdy ještě pomohlo určité pozastavení se a zvážení formulací, lze na druhou stranu velmi ocenit celkovou kvalitu jazykového projevu a autorčinu interpretaci tématu její vlastní řečí. Tato vyzrálá schopnost formulovat vlastním jazykem danou problematiku vysoce převyšuje běžný standard bakalářských prací, často nejen obsahově ale i formulačně závislých na citovaných zdrojích.

V textu nalezneme několik i technické nedostatky (například v textu uvádí Pijoana foneticky jako Pichoana, zatím v poznámkám má autorka jeho jméno správně, či opakovaně používá tvar „Tizián“ apod.). Kdyby se jednalo o magisterskou diplomovou práci, měl bych možná výhrady k oné absenci využití aktuální odporné literatury k tématu, která se pohybuje na „neutrálnější“ uměnovědné půdě, což by často pomohlo autorce s pevnějšími oporami pro její interpretaci (například: početná literatura kolem osobnosti Artemisie Gentileschi a dalších autorek starého umění, studie z oblasti mezioborového výzkumu lidské nahoty, identity a sexuality v historickém vývoji atd.)

Co se didaktické části bakalářské práce týče, z mé perspektivy ji shledávám v pořádku, jen pokládám stejně jako v případě výtvarné praktické části za škodu, že autorka více nerozvinula do didaktické a praktické aplikace některé z v teoretické části zajímavě rozebraných problémů spojených s ženskou i lidskou tělesností a nahotou. Ostatně vymezení tématu v teoretické části by jistě pomohlo i výraznější vymezení vůči chápání mužského aktu v historickém kontextu, ovládaném většinou „mužským pohledem“, autorstvím i vlastnictvím. Zde také m. j. vidím prostor k možnosti dalšímu rozvoji tématu v didaktické oblasti. Vždyť i pro studenta v dětském věku může být přiblížena ona specifická role ženského těla ve vizuální kultuře i „neprovokativním“ ale oči otevírajícím přístupem. I přes několik těchto do důsledků nedovedených momentů a drobnějších chyb ve všech částech její textu, však pokládám autorčinu snahu celou složitou problematiku uchopit již ve fázi bakalářské práce za velice přínosnou.

Předloženou bakalářskou práci Štěpánky Koblížkové pokládám celkově za velmi zdařilou, jak z hlediska její schopnosti práce s teoretickou interpretací a vyjádření se vlastním jazykem, tak také díky její odvaze pustit se do v českém akademickém prostředí leckde stále a priori odmítaném rozboru a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 1. 9. 2020

Mgr. Viktor Čech